

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Corporis ciuilis vniuersalis partitio. Capvt XXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Ludouici XII de Ad. uocatis di. ctum.

Litis cala. mitas.

Aduocati. doct.

tur, nec tam lucro, quam honestati, & misero- rum, maxime vero pauperum utilitatibus. seruiat.

Quarto, dexteritas quaedam in regendis, & maturitas in conficiendis negotijs, ne quod Ludouicus XII. acibat, quemadmodum cerdo- nes corium dentibus, sic lites ille distendat: quod miseros saepe exclamare cogitur, quod incertus ille author, in poemate de lite:

Q. dira lites! o iurgia dira Deorum! O furij, ereboque, fata! mortalia semper Co: zinuò, airo laniatu cor: da secantes.

Accedat deinde oportet egregia supellex, scientia, iurisque cognitio, sine qua aduoca- tus, tabula potius dicendus est, quam Patro- nus.

Anastasius Caesar prohibet quempiam co- sortio aduocatorum associari, antequam per statura tempora, legum eruditioni noscatur inhaesisse.

In concilio vero Basilicensi, veratur, ne ante studium legum impensum per quinquenniū, in aliqua nominata academia quispiam Bac- calaureus legum, vel iuris Caesarei fiat, vel Pontificij, vel nominationem obtineat, exce- ptis filiis natis ex utroque parere nobili, qui- bus sufficit triennium, quod ex constitutione Regis Ludouici XII. cautum est, anno 1512. articulo 8. nunc autem permulti sunt aduoca- ti citius, quam coquantur Asparagi, quos me- xico quis: ολδς τινας ά γενναι, & ουχορρα- γούναρ ηητόρα, dixerit.

Anteriori praeerea in stylo Parlamenti, desiderat in aduocato gestum maturum, vul- tum laetum, moderatam humanitatem, curia- lem formam, irae temperamentum.

De Scientia patroni.

CAPVT XX.

Eloquentiae comes est in Patrono scientia, de qua praclaras habet monitiones Poi- seuinus noster, in sua bibliotheca, quas hic obiter perstringemus.

Cognitu imprimis necessaria sunt (inquit) iuris origo, Aequitas, partitio legum, & lega- litum librorum, iuriconsultorum veterum in- genia, interpretum, qui sequuti sunt, labores, qualitas, cautiones adhibendae.

Ordo Iurisprudentia addiscenda.

Vt primo diuina, ac aeterna lege cognita, quae lex amoris est, lex ab ipso Deo data, hoc est, Decalogus probe noscatur. Ut vis Christianae legis, quam e caelo detulit aeterna patris sapientia, quae uel legem natura- lem, & alias impleuit, non tam intelligatur, quam diligatur, & alijs, ut (aequissimum est) praferatur.

Tum ad leges duodecim tabularum accedant, de quibus ait M. Tullius i. de Orat. Bibliothecas me hercule omnium philosopho- rum uuas mihi videtur 12. tabularum libel- lus, & auctoritatis pondere, & utilitatis vber- tate superare.

Inde ad Romanas veteres leges transeant, quae ab alijs collectae sunt post Pomonium, & eiusmodi reliquos.

Mox ad Iustiniani institutiones, ac demum ad reliquas civilis corporis partes veniant.

Sic vero sine circutione, aut ambagibus inspectabunt in id se, quod optimum est, memores illius, e y Iafflatu diuino. Dauid Rex pronuntiauit Cognoui, inquit, Domine, quoniam a quitas iudicia tua. Et illius. Diuina lex illuminat oculos: Et rursus illius, et ac est u- lun: as Dei, (sanctificatio uestra.

Tum vero, ubi auctores perpaucos, & pro- batos, attente, & mature perlegerint, iam tu- tiores ad publica negotia, & tribunalia acce- dent, memores praesertim & patriae, quam non habemus hic stabilitam, sed in caelo, & diuini illius Tribunalis, cui omnes aliquando sistemus.

Non erit autem, cur aliquis. nouos haereti- corum libros de Iurisprudentia uerset, qui- linguae elegantioris specie ornati (cum in ijs saepissime lateant spinae haeresum, & impieta- tis) soleat adolescentum animos, a recto ple- rumque abducere.

Hoc ipsum, quod in Axiomaticorum est sa- cramento hic commendandum, κοινον δὲ ἑ- ναι τὴν ἀγίαν τὴν θεοῦ κερδολικὴν καὶ ἀποδοτικὴν ἐκκλησίαν.

Corporis civilis vniuersalis partitio.

CAPVT XXI.

Haec ubi delibauerit, sciat studiosus civil- le corpus, quod in Europe Academiae etia- num

Decalogus legum con- nium tyua- Et primi- iurispru- rum libe- r.

Mox du- decim tabu- larum libe- r adiscendat.

Instituti- nes Iustini- ani.

Scopus in- iurispru- dentiae.

Cauendum a iuricon- sultis haer- eticis.

Iuris civilis tres partes.

num est in usu, tribus præcipue partibus consistere: Institutionibus, Pandectis, & Codicis constitutionibus, qui nunc præcisè Codex nominatur: cui ad extremum quartus earum liber additus fuit, quæ deinceps per omne Iustiniani Imperium scriptæ sunt, quæve tum nouellæ, tum authentica dici solent.

Iustinia. libri Triboniani suasu quando quomodo conditi. Abhibitus est ad hoc opus nobilis ille decem annis, cuius mentionem fecit l. c. o. Triboniani Principis palatium deportari, atque inde Pandectas confici curauit. in iurisprudentia illustranda opera. Pandectas. Institutiones. Digestorum libri.

Priora illa omnia, Iustiniano Cæsare mandante, præcipue verò Triboniani suasu, & opera, paulò plus triennij spatio collecta sunt. Hic enim constitutiones imperatorias ex tribus libris, scilicet Gregorianus, Hermogenianus, & Theodosianus vocabantur, adhibito quadantenus delectu, unum in librum redegit, quem codicem constitutionum Latine inscripsit.

Vix abijt annus, cum idem Tribonianus, Græcis hominibus, qui tum videbantur iurisprudentiæ laude cæteros antecire, ad fomentum laboris Iustiniani iussu adscitis, veterum Iurisconsultorum scripta vniuersa in Principis palatium deportari, atque inde Pandectas confici curauit.

Excute triennio, cum res tota penè peruenisset ad calcem, Iustinianus nouo mandato, institutiones iuris colligi, & scribi voluit ex iuris disciplinæ elementis, quæ antiqui Iurisconsulti tradiderant.

Deindè non ita multa post emissi sunt in lucem quinquaginta Digestorum, seu Pandectarum libri.

Anno vertente, cum iam extarent eiusdem Imperatoris complures de varijs rebus constitutiones, & in his eæ, quæ quinquaginta decisiones vulgo nominantur, post superiorum illam codicis editionem promulgatæ, idem Tribonianus, socijs quatuor labori adhibitis, nouissimo Imperatoris iussu, priorem illum, quem diximus, Codicem reconcinandum suscepit, cum, vt posteriores constitutiones eundem in librum referrentur, tum, vt quæ ex superioribus mutatæ, atque abrogatæ fuissent, eodem ex libro tollerentur.

Et hæc quidem ad civilis corporis antiqui vniuersalem partitionem, cui tamen postea pro varijs sæculis varia accessere, quæ apud Possleuinum numerata licet inuenire.

Basilij, Constantini, Leonis imperatorum.

Post Iustiniani imperium multis annis, Basilij, Constantini, & Leo, legum volumen ediderunt, quod *πρωτότυπον* vocatum, quo leges compendiosè complectebantur, & per epito-

men enarrabant; in quo cum multa essent confusa, Constantinus Harmenopulus omnia supplere, confusa distinguere, ac totum penè opus dissolutum absoluerit conatus est, eundemque titulum suæ epitomæ attribuit, vt *πρωτότυπον* quoque vocaretur, vel *ἐπιτομή*, quoniam in sex libros erat distributa.

Χρονὸν Harmenopuli liber parusilia

Ratio ediscendi.

CAPVT XXII.

Hæc cum ita sint, & verò ab Iustiniani institutionibus soleant vbiq; iurisprudentiæ fundamenta iaci, profectò cuiusmodi hæc fuerint, sperandum est eiusmodi fore, quidquid superstruetur, videlicet ex solidissimis, solidissimum. At soliditatem hanc parient tria: Verborum & sententiarum intelligentia: Tradendi castatio pro inuenturis capru, vitæque nostræ breuissimospatio; pietatis demum, sine qua veritas euerditur, & summum ius summa fit iniustitia, suis quibusque locis accommodatio.

Quomodo fundamenta per solidum iacienda in studiis iuris

Ad verborum, & sententiarum intelligentiam cum Latine, tum Græcæ linguæ pericia vtilissima est, ne dicam prorsus necessaria.

Verborum intelligentia. Græcæ & Latine lingua necessitas.

Latine linguæ maiestatem, quoniam Iurisconsulti veteres vnâ cum Romanis Imperatoribus retinuerunt, nisi iuris interpretes, studiosique calluerint, atque ad eò adamauerint, sapissimè errabunt, impingent, somniant, quæ nunquam somniant, qui leges nobis tradiderunt.

Maiestas Latini sermonis.

Magistratus prisci (inquit Val. Max.) quantoperè suam, populique Romani maiestatem retinentes, se gesserint, hinc cognosci potest, quòd inter cætera obtinenda grauitatis indicia, illud quoque magna perseverantia custodiebant, ne Græcis vnquam, nisi Latine, responsa darent, quin etiam ipsa linguæ volubilitate, qua plurimum valent, excussa, per interpretem loqui cogebant non in vrbe tantum nostra, sed etiam in Græcia, & Asia, quo scilicet Latine vocis honos per omnes gentes venerabilior diffunderetur: nec illis decrant studia doctrinæ, sed nulla non in re pallium togæ subijci debere arbitrabatur, indignum esse existimantes, illecebris, & suauitate literarum, Imperij pondus,

